

ag. red.. prof.. Matvienko O. V., uklad. doc.. Kudina V. V.] – K. : Vid. centr KNLU. 46, 58–61.

4. Mahan'ko, A. I., Ivanyuk N. A. (2004) Osobennosti socializacii vospitannikov internatnyh uchrezhdenij. MOO : Ponimanie, 473.

5. Harmaev, Yu. V. (1998) Kriminalisticheskie problemy socializacii vospitannikov detskikh domov i shkol-internatov: diss. ... kand. yuridich. nauk: 12.00.08 «Ugolovnoe pravo i kriminologiya»/ Harmaev Yuriy Vladimirovich. – M., 179.

РЕАЛИЗАЦИЯ ПРЕДУПРЕДИТЕЛЬНО-ПРОФИЛАКТИЧЕСКОЙ ФУНКЦИИ СОВРЕМЕННЫМИ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ШКОЛАМИ-ИНТЕРНАТАМИ

Л. В. Канишевская

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы реализации предупредительно-профилактической функции современными общеобразовательными школами-интернатами. Проанализированы важные направления профилактической работы интернатных учреждений: профилактика вредных привычек; предупреждения преступности; преодоление трудностей социализации у учащихся общеобразовательных школ-интернатов.

Ключевые слова: общеобразовательная школа-интернат, педагогические функции школ-интернатов, предупредительно-профилактическая функция, профилактические мероприятия, старшеклассники.

THE IMPLEMENTATION OF PREVENTIVE AND PROPHYLACTIC FUNCTIONS IN MODERN BOARDING SCHOOLS

L. V. Kanishevskaya

Abstract. The article deals with the implementation of preventive and prophylactic functions in modern boarding schools. It also analyzed an important areas of prevention in boarding schools: prevention of bad habits; crime prevention; overcoming in socialization of pupils in boarding schools.

Keywords: boarding school, pedagogical functions of boarding schools, preventive and prophylactic functions, preventive events, senior pupils.

УДК 378.14:005:339.54

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНО- КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕНЕДЖЕРІВ

С. Г. КАЧМАРЧИК, старший викладач
кафедри англійської філології, здобувач

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: lanochka_25@rambler.ru

Анотація: Сучасний фахівець повинен володіти комунікативною компетентністю, що забезпечить його повноцінне функціонування в суспільстві та його самореалізацію в різних сферах життєдіяльності. На основі аналізу теоретичних положень дослідників, автор представив інтегративну структуру соціально-комунікативної компетентності менеджера, яка включає мотиваційний, когнітивний, інтерактивний та перцептивний компоненти. Автор акцентує свою увагу на компетентнісному підході і зазначає, що даний підхід є одним з методологічних підстав побудови професійної освіти. Виконання завдань розвитку соціально-комунікативної компетентності неможливе без застосування сучасних навчальних технологій. Причому, використовувати їх необхідно не тільки при вивченні загально-професійних і спеціальних дисциплін, а й при вивченні загальноосвітніх предметів, до числа яких належить іноземна мова. У статті представлені основні інтерактивні технології у формуванні соціально-комунікативної компетентності майбутніх

© С. Г. Качмарчик, 2017

менеджерів. У процесі роботи над проблемою виявився ряд завдань, пов'язаних з темою дослідження, і які автор визначає як перспективні для подальшої роботи.

Ключові слова: компетентність, соціалізація особистості, соціальна взаємодія, менеджер, мотиваційний компонент, когнітивний компонент, інтерактивний компонент, перцептивний компонент.

Актуальність (Introduction). В сучасних умовах розвитку України перед системою професійної освіти постають нові вимоги і завдання з підготовки спеціалістів-менеджерів, які будуть працювати в ринкових умовах, будуть володіти ключовими компетентностями, що забезпечать повноцінне функціонування особистості в суспільстві та її самореалізацію в різних сферах життєдіяльності. Бути компетентним фахівцем передбачає розвиток у людини здатності орієнтуватися у розмаїтті складних і непередбачуваних робочих ситуаціях, мати уявлення про наслідки своєї діяльності, а також нести за них відповідальність. Постановка таких завдань важлива при побудові змісту освіти в цілому, а також при визначенні змісту кожної навчальної дисципліни зокрема.

Ідея компетентнісно-орієнтованої освіти – одна з відповідей на питання про напрямки модернізації професійної освіти. Формування компетентностей у студентів, тобто здібностей застосовувати знання в реальній життєвій ситуації, належить до числа найбільш актуальних проблем підготовки сучасного фахівця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій (Analysis of recent researches and publications). Проблема соціалізації особистості займалася багато дослідників. Існує безліч підходів до соціалізації особистості як зарубіжних, так і вітчизняних вчених (Е. Дюркгейм, А.Інкельс, Д. Мід, Т. Парсонс, В. Сластьонін, А. Мудрик, А. Петровський, Г. Андрєєва).

Аналіз сучасних джерел показує, що професійна компетентність трактується як якість, властивість або стан фахівця, що забезпечує разом або окремо його фізичну, психічну та духовну відповідність потребам, вимогам певної професії, спеціальності, спеціалізації, стандартам кваліфікації на займаній або виконуваній службовій посаді. Вона включає ті специфічні «технічні» здібності, які необхідні в конкретному трудовому процесі, тобто спеціальні знання, вміння та навички застосовувати конкретні методи і прийоми для вирішення відповідних професійних завдань. Як складові професійної компетентності в умовах конкретного виду праці дослідники розглядають соціальну та комунікативну компетентності.

Мета (Purpose). полягає у дослідженні та аналізі соціальної та комунікативної компетентностей в структурі професійної підготовки майбутніх менеджерів; а також у представленні методики їх формування засобами інтерактивних технологій на заняттях іноземної мови у вищому навчальному закладі.

Методи (Methods). У процесі дослідження було застосовано аналіз наукової літератури з метою дослідження сутності та формування ділового спілкування в структурі професійної компетентності майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності. Для дослідження було використано значну кількість інформаційних джерел, основу яких становлять фундаментальні положення зарубіжних та вітчизняних вчених про базові складові комунікативної компетентності.

Результати (Results). Акцент в нашому дослідженні на цих двох видах компетентностей пов'язаний з їх змістовим наповненням в даному контексті:

- соціальна компетентність – наявність здібностей, знань, умінь і навичок ефективної взаємодії як в ролі підлеглого з керівниками, так і в ролі керівника з підлеглими; наявність здібностей, знань, умінь і навичок управління трудовим колективом, формування та підтримки нормального соціально-психологічного клімату в колективі та ін.;
- комунікативна компетентність – знання і дотримання традицій і етикету мови, міжкультурне спілкування, вміння вести ділову переписку та переговори, діловодство, володіння бізнес-мовою, навички іншомовного спілкування, способи вирішення комунікативних завдань, впливу на реципієнта та ін.

Близькість, діалектичний взаємозв'язок, взаємодоповнюваність, у багатьох випадках нерозривність змістовного наповнення соціальної та комунікативної компетентностей обумовлює можливість говорити про таку інтегративну характеристику фахівця, як соціально-комунікативна компетентність. Соціально-комунікативна компетентність менеджера, будучи

стрижнем його основної діяльності, включає в себе комплекс сучасних професійних знань (в області економіки, соціального управління, юриспруденції, психології, інформатики тощо) і практичних навичок їх застосування, володіння ефективними методами соціального управління і людинознавчими технологіями.

Аналіз теоретичних положень дослідників, які розглядали компоненти соціальної та комунікативної компетентностей, дозволив зробити спробу представити інтегративну структуру соціально-комунікативної компетентності менеджера. Нами запропонована чотирьох-компонентна структура соціально-комунікативної компетентності менеджера, що включає мотиваційний, когнітивний, інтерактивний і перцептивний компоненти. Охарактеризуємо послідовно кожен з них.

Зміст мотиваційного компонента утворено взаємопов'язаними мотивами, потребами, інтересами в здійсненні взаємодії в діловому спілкуванні, співпраці з партнерами, в комунікації; спрямованістю на досягнення результатів у комунікативній ситуації.

Когнітивний компонент являє собою знання норм, правил, законів комунікації; знання мови, особливостей ділового мовлення; знання норм здійснення й управління діловим спілкуванням цінностей спілкування; усвідомлення своєї ролі в організації та здійсненні спілкування, комунікації; усвідомлення можливостей своїх дій у співпраці і своєї відповідальності.

Інтерактивний компонент включає ті аспекти соціально-комунікативної компетентності, які пов'язані з діловим спілкуванням і взаємодією: планування, організація та здійснення ділового спілкування (як з окремими особами, так і з групами людей) відповідно до прийнятих норм; вміння пристосовуватися до дій інших, налагоджувати контакти, знаходити своє місце в групі; вміння бачити і здійснювати нестандартні способи вирішення завдань комунікації.

Перцептивний компонент передбачає сукупність знань і умінь, що забезпечують емпатію (розуміння внутрішнього стану партнера, його потенціалу), рефлексію (пізнання самого себе, свого потенціалу в процесі спілкування, оцінка та аналіз своєї комунікативної поведінки), казуальну атрибуцію (прогнозування поведінки партнера по спілкуванню); орієнтацію в соціальній і діловій ситуації, комунікативному завданні.

Великі можливості в розвитку соціально-комунікативної компетентності сучасного фахівця дає вивчення у вузі іноземних мов, які як навчальний предмет мають великий потенціал для створення умов професійного і культурного розвитку особистості, а володіння мовами завжди є важливим критерієм професійної компетентності фахівця. У свою чергу, розвиток соціально-комунікативної компетентності можна віднести до основних завдань навчання іноземним мовам, оскільки мова є засобом спілкування, а сам термін «комунікація» означає вміння взаємодіяти з людьми інших поглядів і національностей.

Але загальноосвітня підготовка має реальний зміст, якщо одночасно із загальним розвитком орієнтується на забезпечення конкретної професійної підготовки майбутнього фахівця. У цій ситуації навчання загальноосвітніх дисциплін, в тому числі й іноземної мови, перетворюється в одну з найважливіших умов професійної освіти, здатної своїм результатом визначити ефективність професійного становлення майбутніх фахівців. Бо, як заявив генеральний секретар Асоціації європейських університетів А. Барблан: «Вимога життя всюди однакова: потрібні студенти, здатні виразити себе в письмовій та усній формі, особистості, здатні міркувати і відстоювати свою думку перед колегами, і тільки після цього потрібні працівники, які вправно володіють в області своєї професії» [1].

Виконання завдань розвитку соціально-комунікативної компетентності неможливо без застосування сучасних навчальних технологій. Причому, використовувати їх необхідно не тільки при навчанні загально-професійних і спеціальних дисциплін, а й при вивченні загальноосвітніх предметів, до числа яких належить іноземна мова. Саме при отриманні і закріпленні знань загальної освіти і складаються ті навички, які в подальшому забезпечать успішне засвоєння спеціальних предметів і, як наслідок, формування професійної компетентності випускника.

Вирішити за період, яким обмежується професійна підготовка у ВНЗ, проблему розвитку соціально-комунікативної компетентності, яка є провідною складовою праці будь-якого фахівця, що працює в системі людських відносин, забезпечити успішне оволодіння май-

бутніми фахівцями функціями, моделями, технологіями та засобами ділового спілкування на рівні практичних умінь і навичок можливо при використанні інтерактивних технологій, в т. ч. на практичних заняттях з іноземної мови. Сенс змісту навчання при комунікативному підході полягає в тому, щоб створити умови, які активізують діяльність спілкування іноземною мовою, а сама ця діяльність повинна здійснюватися в рамках конкретних життєвих ситуацій ділового спілкування.

Відповідність інтерактивних технологій навчання завданням розвитку соціально-комунікативної компетентності зумовлена і діяльнісним підходом, з позиції якого спілкування характеризується як складний багатоплановий процес встановлення і розвитку контактів між людьми, породжуваний потребами спільної діяльності і включає в себе обмін інформацією, вироблення єдиної стратегії взаємодії, сприйняття і розуміння іншої людини. Даний підхід передбачає максимально можливе залучення учнів у різні види самостійної навчально-професійної діяльності, в тому числі, за допомогою обраних технологій навчання. Використання інтерактивних технологій дозволяє говорити про інтерактивне навчання. Інтерактивне навчання – це, перш за все, діалогове навчання, в ході якого здійснюється постійна, активна, емоційно- забарвлена взаємодія викладача і студента або студентів між собою. Той, хто навчається і хто навчає є рівноправними суб'єктами навчання. Інтерактивне навчання засноване на власному досвіді учасників занять, їх безпосередній взаємодії з областю засвоєного досвіду [5].

Таким чином, під технологією інтерактивного навчання, або інтерактивною технологією, слід розуміти систему способів організації взаємодії педагога і учнів, що гарантує педагогічно ефективне пізнавальне спілкування, в результаті якого створюються умови для переживання учнями ситуації успіху в навчальній діяльності та взаємозбагачення їх мотиваційної, інтелектуальної, емоційної і інших сфер.

Спираючись на дане визначення і конкретизуючи ознаки даного поняття, під технологією інтерактивного навчання, яке використовується з метою розвитку соціально-комунікативної компетентності, ми розуміємо комплекс методів, засобів і організаційних форм навчального процесу, які наповнюють його професійним змістом з урахуванням можливостей іноземної мови.

Доцільною була експериментальна перевірка визначених нами педагогічних умов успішного формування соціально-комунікативної компетентності майбутнього менеджера на заняттях іноземної мови із застосуванням інтерактивних технологій. Наші теоретичні позиції і твердження були перевірені в ході дослідно-експериментальної діяльності, метою якої була розробка та апробація технології формування соціально-комунікативної компетентності студентів-менеджерів в процесі навчання іноземної мови; вивчення впливу даної технології на рівень сформованості соціально-комунікативної компетентності. В ході емпіричного дослідження вирішувалися наступні завдання: 1) вивчення сформованості компонентів соціально-комунікативної компетентності студентів-менеджерів (мотиваційного, когнітивного, інтерактивного і перцептивного); 2) розробка і впровадження технології формування соціально-комунікативної компетентності студентів-менеджерів в процесі навчання іноземної мови з урахуванням міжпредметних зв'язків і професійних потреб; 3) корегування навчальних планів, розробка навчальних програм і змісту курсів за вибором для майбутніх менеджерів, які сприяють задоволенню їх індивідуальних соціальних і професійних освітніх запитів, а також вимог професійних кваліфікаційних характеристик; 4) перевірка результативності експериментальної діяльності на предмет виявлення впливу технології формування соціально-комунікативної компетентності студентів-менеджерів в процесі навчання іноземної мови на успішність формування соціально-комунікативної компетентності в результаті впровадження на теоретичному етапі дослідження певних педагогічних умов.

Така постановка завдання передбачає дотримання двох основних умов. По-перше, необхідність початкового формування потреб в здійсненні іншомовної комунікативної діяльності студентами. Це повинна бути комунікативно-пізнавальна потреба у вираженні або прийомі необхідної, цікавої, значущої для студента думки засобами досліджуваної іноземної мови [3, 4]. Наприклад, «Чому ми так говоримо?», «Як попросити?», «Як переконати?» і т. д. Іншими словами, повинні бути створені комунікативні, виправдані життєво і з професійної точки зору особистісно-значимі ситуації для вирішення студентами вербально-

комунікативних завдань. Другою важливою умовою навчання іншомовної мовленнєвої діяльності є її наповнення цікавим, близьким, значущим для студентів смисловим змістом. Смисловий зміст навчальних матеріалів має нести інформативний характер, має задовольнити комунікативно-пізнавальну потребу студента, «зустрітись» з нею, «опредметнитись» в ній і тим самим стати внутрішнім мотивом його мовленнєвої діяльності [4].

На початковому етапі для вирішення всіх перелічених вище завдань ми застосовували метод дидактичних змагальних ігор та ігрові методи імітаційного моделювання. З ігрових методів імітаційного моделювання застосовувався тільки метод інсценування. Заняття, що проводяться з використанням методу інсценування, використовувались такі, які готують до більш складних видів імітаційної діяльності, зокрема, до рольових і ділових ігор. На завершальному етапі роботи над навчальною темою ми використовували метод інсценування (кожне третє – четверте заняття).

На основному етапі впровадження технологій поряд з ігровими вправами для мовленнєвої розминки, які проводилися на початку заняття, нами використовувались такі методи як інтерв'ю, дискусія, рольова гра, ділова гра, метод проектів. Пропорційне співвідношення інтерактивних методів до традиційних становило 20 – 25%. Основне призначення даних методів – організація іншомовного спілкування в ході поставленої комунікативної задачі.

Як ілюстрацію сказаного можна навести дискусію на тему «Образ сучасного менеджера». Студентам пропонується список якостей, якими повинен володіти менеджер. Завдання студентів – пронумерувати дані якості в порядку убудання важливості, потім пояснити або обґрунтувати свій вибір, працюючи в парах або групах. Можливі такі варіанти проведення дискусії: 1) студент працює самостійно, записуючи своє рішення. Потім всі рішення обговорюються цілою групою; 2) студенти в невеликих групах намагаються знайти загальне рішення, яке повинні будуть представити і обґрунтувати в підсумковій загальній дискусії.

Як приклад рольових ігор можна привести рольові ігри «Візит ділових партнерів на фірму», «Ділові переговори з метою укладення договору». Кожній рольовій грі передують ґрунтовна підготовча робота. Завданням викладача є хороша підготовка гри з точки зору змісту і форми. Важливо підготувати диференційовані завдання для студентів з різним рівнем підготовки, а також організувати роботу з урахуванням професійних особливостей студентів.

Висновки і перспективи (Discussion). Інтегруючи зміст соціальної і комунікативної компетентностей, в ході дослідження ми прийшли до висновку, що соціально-комунікативна компетентність менеджера – це інтегративна характеристика особистості фахівця, що включає знання і вміння в галузі управління та комунікації, комунікативні здібності, що дозволяють фахівцеві самостійно і з відповідальністю здійснювати ефективні комунікативні дії в певному колі ситуацій міжособистісної взаємодії в управлінській діяльності.

За результатами даного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Володіння іноземною мовою стає в даний час однією з умов становлення соціально-комунікативної компетентності як однієї зі складових професійної компетентності менеджера.

2. Розроблений та оновлений зміст навчально-методичного комплексу з іноземної мови та використання педагогічної технології формування соціально-комунікативної компетентності в процесі навчання іноземної мови дозволяють підвищити ефективність процесу професійної підготовки менеджерів.

3. У процесі роботи над проблемою виявився ряд завдань, пов'язаних з темою нашого дослідження і які нам видаються перспективними для подальшої роботи: відповідальність викладача за зміст, яким він наповнює навчально-виховний процес і рефлексивна оцінка продукту своєї навчальної діяльності; вплив освітнього середовища на формування професійної компетентності майбутнього фахівця.

Список використаних джерел

1. Барблан А. Иерархия знания // Alma Mater. – 1994. – № 3. – С. 30–31.
2. Бандура А. Теория социального научения. – Спб., 2000. – С. 13–28.
3. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5. – С. 2.
4. Леонтьев А. А. Педагогическое общение. – М. – Нальчик: Изд. центр «ЭльФа» 1996. – 96 с.

5. Панфилова А. П. Игротехнический менеджмент. Интерактивные технологии для обучения и организационного развития персонала / А. П. Панфилова– СПбИВЭСЭП, 2003. –536 с.

References

1. Barblan, A. (1994) Ierarhiia znaniia [Hierarchy of knowledge]. Moscow, – S. 30–31.
2. Bandura, A. (2000) Teoriia social'nogo naucheniia [Theory of social training]. Moscow, 13–28.
3. Zimniaia, I. A. (2003) Kluchevye kompetencii – novaia paradigma rezul'tata obrazovaniia. [Key competences – new paradigm of training outcome]. Moscow, 2.
4. Leont'ev, A. A. (1996) Pedagogicheskoe obshhenie. [Pedagogic communication]. Nal'chik, 96.
5. Panfilova, A. P. (2003) Igrrotehnicheskii menedzhment. Interaktivnye tehnologii dlia obucheniia i organizacionnogo razvitiia personala. [Role-playing management. Interactive technology for training and staff organizational development]. Moscow, 536.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕНЕДЖЕРІВ

С.Г. Качмарчик

Аннотация. Современный специалист должен владеть коммуникативной компетенцией, которая обеспечит его полноценное функционирование в обществе и его самореализацию в различных сферах жизнедеятельности. На основе анализа теоретических положений исследователей, автор представил интегративную структуру социально-коммуникативной компетентности менеджера, которая включает мотивационный, когнитивный, интерактивный и перцептивный компоненты. Выполнение задач развития социально-коммуникативной компетентности невозможно без применения современных учебных технологий. В статье представлены основные интерактивные технологии в формировании социально-коммуникативной компетентности будущих менеджеров.

Ключевые слова: компетентность, социализация личности, социальное взаимодействие, менеджер, мотивационный компонент, когнитивный компонент, интерактивный компонент, перцептивный компонент.

IMPLEMENTATION OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN THE SOCIAL AND COMMUNICATIVE COMPETENCE FORMATION OF STUDENTS-MANAGERS

S.G. Kachmarchyk

Abstract. Modern specialist must possess the communicative competence that will ensure his full functioning in society and self-realization in various spheres of life. Based on the analysis of researchers' theoretical principles, the author presented an integrative structure of social and communicative competence of a manager, which includes motivational, cognitive, perceptual and interactive components. Tasks fulfillment for social and communicative competence development is impossible without use of modern educational technologies. The article presents the main interactive technologies in the formation of future managers' social and communicative competence.

Keywords: competence, socialization, social interaction, manager, motivational component, cognitive component, interactive component, perceptual component.

УДК 378.91.212:37.091.33

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ САМОДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА ЗАСОБАМИ ДУХОВНО-ЗБАГАЧЕНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Л.П. КИРИЧЕВСЬКА, магістрант

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: ludakir120692@gmail.com